

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Quarta. De Differentia, Tertio Prædicabili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

entitati quidditative, quia entitas hypostatica non est secundum quam aliquid perficitur, sed secundum quam aliquid recipit perfectionem, vel saltem determinatur ad perfectionem receptam: & tandem accedit auctoritas Aristotelis. 3. Met. I I. ubi ait, in individuo non dari primum & posterius, hoc est magis, minusve perfectum bene tamen in genere, seu quod genus sit contrahibile per differentias inæqualis perfectionis, non verò species.

III.

Probatur Conclusio secundò.

Ratione primò, quæ desumpta est ex D. Augustini auctoritate prima. Quia si aliqua inæqualitas perfectionis in differentia individuali provenire posset, maximè hoc idè esset, quia videmus verbi gratià in animabus rationalibus perfectiores esse operationes in uno supposito, quàm in alio: quæ diversæ operationes arguunt majorem & minorem perfectionem, sed hæc ratio non est sufficiens fundamentum asserendi ex differentia individuali provenire majorem & minorem perfectionem, ergò: patet major: quia est eadem ratio de animabus, ac de aliis individuis cujuscunq; speciei: probatur mi. Quia omnis excessus perfectionis in operando reperiuntur in diversis suppositis, reperitur etiam in eodem homine quoad diversa tempora, ergò ille excessus non est sufficiens signum &c. probatur ant. Quia maxima est variatio in homine dum est puer, juvenis, vel senex ante & post graves infirmitates, sed hæc mutatio non provenit ab eo quod anima ipsa substantialitèr varietur, aut perfectior, vel imperfectior fiat, sed tantum ex varia corporis temperie, quæ modò magis, modò minus organa purgat & disposita reddit, ergò malè ex diversâ & varia operatione colligitur diversitas perfectionis essentialis. Probatur secundò. Quia differentia individualis munus aliud non est, quàm facere naturam hanc & determinatam individualitèr, sed totum hoc munus habetur inter individua absq; ullo excessu perfectionis, ergò talis excessus penes differentias individuales attendi nequit, quia tota virtus hæcicitatis exhauritur in hoc, quòd faciat hoc individuum non esse illud, non autem quòd faciat hoc individuum perfectius alio. Tertio. Aliqua individua ejusdem speciei infimæ sunt æqualis perfectionis, sed eadem est ratio de aliis omnibus, ergò: ma-

patet quia si individuatur aqua in duas partes, illæ duæ partes erunt duo individua, & tamen ridiculum esset dicere, quòd essent inæqualis perfectionis: probatur minor; Quia idè aliqua individua essent inæqualis perfectionis, quia habent diversas hæcicitates: sed omnia individua habent diversas hæcicitates, ergò omnia individua essent inæqualis perfectionis, quòd falsum esse patet. Probatur quartò. Quia singularitates non addunt supra naturam specificam nisi, vel negationem communicabilitatis, ut aliqui volunt, vel formalitatem positivam ad quam sequitur talis negatio ut tenui ego, sed quodcunq; ex his dicatur, non potest una hæcicitas majorem perfectionem tribuere naturæ specificæ, quàm altera, ergò individuum unum non potest esse perfectius altero: probatur minor, quia quodlibet individuum est tam perfectè in communicabile quàm quodcunq; aliud, ergò habet negationem communicabilitatis tam perfectam & principium individuationis, quàm quodcunq; aliud, ergò à tali principio non habebit natura majorem perfectionem. Sed

IV. Opponitur Contra Conclusionem

tum Auctoritas sacræ Scripturæ, Sapientiæ 8. ubi Salomon Deo gratias refert, quòd animam bonam fortitus sit in comparatione ad alios homines, tum Aristotelis 2. de generat. animal. cap. 3. ubi ait: sicut anima est perfecta magis, vel minus, ita corpus preparat, ergò. R. tamen has auctoritates nihil facere contra Conclusionem, quia Salomon gratias Deo refert, quòd accepit animam meliorem, non quidem substantialitèr, sed accidentalitèr ratione dispositionis corporalis, & donorum gratiò superadditorum gratiæ & naturæ; quo sensu etiam dixit D. Bernardus supra, animam Christi esse perfectiorem aliis animabus; imò etiam angelicis Spiritibus, quibus tamen dicitur minoratus, & secundum substantiam ex communi doctrina anima rationalis secundum se est imperfectior angelo, unde quando dicitur etiam, quòd alioquin anima Christi non esset perfectior anima Judæ, id verum est secundum naturam præcisè & non secundum gratiam. Ad Aristotelem dico eum loqui de animabus diversarum specierum, non verò de ejusdem speciei.

DISPUTATIO IV.

DE DIFFERENTIA, TERTIO PRÆDICABILI.

Hæcenus egi de Prædicabilibus, quæ prædicantur in quid, nunc restat agendum de illis, quæ prædicantur in quale; inter quæ primò occurrit differentia propriè dicta, quæ non modò prædicatur in quale simpliciter, sed in quale quid, in qua disputatio multa Metaphysica admisceri solent, de quibus si quid egero, breviter perstringam illas, unde ad ipsa Logicalia explicanda moro manus, sit igitur

QUÆSTIO I.

Quid sit Differentia?

Ante Resolutionem. Notandum

primò: Ex Doctore 1. d. 3. q. 3. §. Ad quæ-

I. Non est idem differens & diversum.

tionem. Non esse idem differens & diversum, quia illa dicuntur differentia, quæ prius in aliquo communi conveniunt; deinde per aliquod illi communi superadditum differunt, illa verò dicuntur diversa, quæ non per aliquod superadditum,

ditum, sed seipsis & se totis fecerunt: quam doctrinam dicit Doctor esse Aristotelis 10. Met. 17. unde etiam hic Porphyrius non agit de differentia, quae est diversitas, sed de differentia, quae est eorum, quae in aliquo communi conveniebant.

Notandum secundò. Porphyrium

differentiae quintuplicem assignasse definitionem. Prima est quod differentia sit id, quo species exceditur genu. Secunda est, Differentia est, quae praedicatur de pluribus differentibus specie in quale quid. Tertia. Differentia est ea, quae dividit ea, quae sub eodem genere collocantur. Quarta Differentia est, quae differunt à se singula. Quinta, quam Porphyrius ipse ceteris praefert est, quae sic rem distinguit ab aliis, ut sit etiam pars constitutiva ejus. Quae definitiones omnes si exactè & in se considerantur excepta secundà explicant differentiam primò intentionaliter sumptam, de qua tamen pro nunc nullam habere volo questionem, nec examinare, an bonae sint, vel malae, cum non videatur dubium, quòd secundum diversum & multiplicem respectum diversimodè & multipliciter differentia possit definiiri; Quod hic contrahitur tantum, est, an definitio differentiae secundae, quae est intentionaliter sumpta sit bona & adaequata.

Prima Sententia dicit eam definitionem esse bonam differentiae, prout abstractit tam ab infima, quam à subalterna: ita Albertus M. tract. 7. cap. 6. & plures hic Scotistae, pro qua citatur Toletus, quos sequitur Joannes à S. Thoma; praecipuum eorum fundamentum est auctoritas Porphyrii, quae in hoc passu non videtur tam facile contemenda.

Secunda Sententia pariter est affirmativa & dicit, dum dicitur de pluribus specie differentibus, sensum esse, differentiam praedicari de pluribus differentibus specie ab aliis, non verò inter se, & sic rationale praedicatur de Paulo & Petro tanquam de pluribus differentibus specie à Bucccephalo, ita aliqui antiqui.

Tertia Sententia est communissima, quam docet Scotus q. 27. univ. D. Thomas. de Demonst. cap. 14. Complureses, Aversa, Arriaga Disp. 8. Log. Pontius q. 11. de Differentia, Maffrius, Mauritiu, Baro & plures alii, qui docent illam definitionem esse bonam respectu differentiae subalternae tantum: Sed cum Sententia prima

Dico I. Probabile est praedictam definitionem posse sic explicari, ut competat differentiae tam subalternae, quam infimae.

Probatur Conclusio factis pauper & inops. Quia sicut habet probabiles translationes & versiones, Porphyrius dixit differentiam, quae praedicatur de pluribus Et specie differentibus in quale quid, sed si bene perpendatur & ponderetur particula Et illa significat frequentè tam etiam, quam etiam si, ergò hoc supposito definitio data esset bona: probatur consequentia, quia tunc sensus definitionis erit, quòd differentia sit illa, quae praedicatur de pluribus in quale quid, etiam, vel etiam si specie differentibus, ergò definitio data erit bona.

Quò supposito sic probatur aliter, Quidquid praedicatur de pluribus specie differentibus, praedicatur etiam de pluribus numero differentibus à fortiori, ergò sufficiebat Porphyrio addidisse in definitione illud, quod majus erat, quia illud quod minus est supponebat tanquam necessariae consequentiae.

Confirmatur Per hoc quòd definitur genus per hoc, quòd praedicatur de pluribus specie differentibus, non excludit, quòd non possit etiam praedicari de pluribus numero differentibus, ergò per hoc, quòd definitur differentiam esse illam quae praedicatur de pluribus & specie differentibus, non excludit quin possit etiam praedicari de pluribus numero differentibus

Dices. Genus praedicari de pluribus numero differentibus mediare tantum, non verò immediate sicut debet praedicari differentia, ergò hæc ratio nihil probat. R. negando consequentiam; Quia genus idèò mediate praedicatur de individuis, quia de illis praedicatur veluti de suis mediatis inferioribus, per quae non constituitur in esse universalis, differentia verò non constituitur in esse universalis, differentia verò non constituitur in esse universalis per ordinem ad sua inferiora, idèò potest congruè subintelligi per ly & specie differentibus, quòd licet possit praedicari de pluribus numero differentibus, etiam possit praedicari de pluribus specie differentibus.

Dices. Adhuc cum Pontio Porphyrium voluisse definire differentiam subalternam, adeoq; contra mentem ipsius applicatur etiam differentiae infimae. Sed Contra Porphyrio ex scopo proposito incumbere non modò definire differentiam subalternam, sed etiam infimam, ergò quandoq; unicum tantum tradidit definitionem, signum est quòd unam tam bene voluerit definire, ac alteram: alioquin dici posset quòd suo muneri non satisfacisset, quare potius dicendum est ipsum voluisse definire differentiam tertium praedicabile, quemadmodum fecit in omnibus aliis universalibus definiendis, quòd satis ex eo colligitur, quòd statim subiecerit exemplum differentiae à se definitae, in subalterna & infima, verbi gratia in ly mortale & rationale, respectu hominis; quia ly mortale est differentia subalterna communis homini & bruto, ly rationale verò differentia infima, in quantum scilicet est constitutiva speciei infimae, non verò in quantum est communis Deo, angelis & homini.

Arguitur Cum Pontio directe contra Conclusionem. Qui definiret animal sic, animal est vivens, sensitivum, etiam si illud vivens sensitivum sit rationale, malè definiret quia ultima particula est planè superflua, vel certè non deberet potius addi, etiam si sensitivum sit irrationale: ergò à pari, malè definitur differentia dicendo quòd sic id, quòd praedicatur de pluribus, etiam si illa plura sint specie differentia, vel deberet semper etiam addi, etiam si illa plura differant numero. R. concedendo ant. & negando consequentiam ejusq; suppositum; supponit enim Pontius definitionem Porphyrii esse

III.

IV.

V.

Argumentum in contrarium.

IV. penitus oblitus

II. explicari

esse unam simplicem, & debere per consequens convenire secundum omnes suas partes differentie tam infimæ, quam subalternæ, sed malè supponit, quia non est una simplex, sed composita secundum unam partem conveniens differentie subalternæ, secundum alteram infimæ, quod demonstratur ex ly *Et* quia si esset solius differentie subalternæ, superflueret ly *Et*.

Instatur. Ex illa particula nihili deduci potest, quia si posita est, est posita tantum ornatus gratiâ, quia Porphyrius non affectavit ut simul definiretur differentia infima. Sed R. negando ant. cum Ratione priori (ad posteriorem dixi jam supra) Quia tò *Et* non est positum ornatus gratiâ, sed pro copula duarum definitionum, unde cum prædicabilitas de pluribus solo numero inter omnes prædicabiles sit minus universalis, ly *Et* denotat differentiam de qua hic, non extendere se tantum ad prædicari de pluribus solo numero, sed etiam specie differentibus, hinc est quòd particula illa faciat definitionem copulativam, & hunc sensum; Differentia est quæ prædicatur de pluribus solo numero differentibus, scilicet infima: & differentia prædicatur de pluribus etiam specie differentibus, id est subalternæ: sicut si quis definiret animal in suis speciebus, & diceret animal est vivens sensitivum rationale, ut homo; & animal est vivens sensitivum irrationale, ut brutum; & sic illas definitiones binas Porphyrius brevitate causâ expressit per modum unius, sicut etiam sæpè fecit ipse Aristoteles, ut patet in definitione animæ & alibi frequentèr.

Urgetur. Ex autoritate Scoti dicentis supra hic tantum definiri differentiam subalternam, ergò inaniter expressè contra mentem Doctoris & Porphyrii detorquetur illa definitio ad differentiam infimam. Verùm tamen R. Scotum loqui in communi sententia, & ex modo quo recitatur textus Porphyrii, videlicet sine ly *Et*, quæ particula tùm apud Doctorem, tùm apud alios omisa est. Unde

VI.
Descriptio
illa convenit
tantum dif-
ferentia sub-
alternæ.

Dico 2. Differentie definitio à Porphyrio tradita prout vulgò circumfertur his terminis quòd sit illa quæ prædicatur de pluribus specie differentibus in quale quid, bona est: sed solius differentie subalternæ: hæc est communissima cum tertia sententia, & quoad primam partem patet, quia constat genere & differentia conformiter addicta de aliis universalibus; & Probatur secunda pars: Quia non competit differentie ut sic, ergò soli differentie subalternæ, probatur ant. quia alioquin convenit etiam aliis inferioribus, sed non convenit, ergò: probatur mi. quia non convenit differentie infimæ, ergò: probatur ant. quia tantum differentia infima prædicatur de pluribus numero differentibus, ergo. Porphyrium secutus videtur esse D. Augustinus qui differentiam definiens hanc tradidit cap. 7. cat. dicens: Differentia verò est quæ secundum multa & differentia non quid sit, sed quale sit specie prædicatur, ut est animal gressivum, volatile, aquaticum, bipes, quadrupes &c. quæ definitio exactissimè explicat differentiam subalternam, & hanc etiam solum intendisse Sanctum Doctorem definire, patet, tùm ex exemplis appositis, tùm quia alibi sæpè co-

gnoscit & admittit differentias ultimas; nam Sermone 27. de verbis Apost. cap. 2. cum definiisset hominem quod sit *Animal rationis capax*; addit, *verum melius & citius dicam, animal rationale*, adeoq; constat eum etiam admisisse differentias ultimas, unde si quis Sancti Patris definitionem amplecti vellet loco illius particule *Specie* ponat particulam *essentialiter*, & sic conveniet omnibus differentiis.

Dico 3. Differentia ut sic prout præscindit à differentia subalternæ & infimæ, bene definitur. Quòd sit illa quæ prædicatur de pluribus in quale quid. Hæc est communis in Scholis & Probatur quia constat genere & differentia, nam prædicari de pluribus rationem generis habent, reliquæ verò particule rationem differentie, subintellige quasi primò intentionalitèr sumptæ & in actu exercito, ergò: ant. quoad priorem partem patet, declaratur quoad posteriorem, quia per particulam in quale differt à duobus prioribus prædicabilibus, quæ nullo modo prædicantur in quale, sed simpliciter & purè in quid: per particulam in quid, verò differt à duobus posterioribus, quæ nullo modo prædicantur in quid, sed tantummodò in quale.

Dices 1. Si per prædicari de pluribus in quale quid bene definitur differentia in communi prout præscindit ab infima & subalternæ, id est abstrahendo à prædicari de pluribus specie & numero differentibus, sequeretur etiam quòd genus & species unica definitione poterunt definiri, sed hoc implicat, ergò: probatur sequela, quia genus prædicatur etiam de pluribus specie differentibus veluti differentia subalternæ, & species de pluribus numero differentibus, veluti species, ergò. R. negando sequelam majoris, quia ut dicit Scotus q. 27. univ. Quia genus & species non solum differunt per hoc quòd est prædicari de pluribus specie differentibus & pluribus numero differentibus, sed etiam per hoc, quia genus prædicatur tantum ut pars & incompletè, species verò completè & ut totum, non sic autem se habent differentia infima & subalternæ, quia utraq; dicit partem formalem, unde dicit Doctor ibidem *differentia autem in communi est sufficiens definitio prædicari de pluribus in quale*, subintellige quòd antea jam dixerat *essentiale*.

Dices 2. Nihil potest prædicari in quale quid, ergò saltem quoad hoc definitio non erit bona: probatur ant. Quia prædicari in quid est prædicari essentialitèr, prædicari verò in quale, est prædicari non essentialitèr: sed idem nõ potest prædicari essentialitèr & non essentialitèr, ergò. R. dist. ant. in quid secundum rem &, in quale, secundum modum nego ant. in quid secundum rem, & in quale secundum rem concedo ant. & dist. similiter majori, & minori probationis negatur utraq; consequentia; Itaq; differentia prædicatur in quid secundum rem quatenus est pars essentialis speciei, in quale verò, seu quoad modum prædicatur, quia se habet per modum adjacentis, seu adjacentis alteri.

QUÆ.

QUAESTIO II.

In Ordine ad quid constituitur differentia in esse universalis?

Ex multiplicibus definitionibus su-

pra datis patet differentiam etiam secundum intentionalem sumptam multiplicem dicere respectum ad alia, nam dicitur ordinem ad genus quod determinat ac dividit, verbi gratia rationale dicitur ordinem ad animal quod contrahit; item dicitur ordinem ad speciem, verbi gratia idem rationale ad hominem, quem cum animalitate constituit; denique dicitur ordinem ad inferiora speciei, verbi gratia ad Petrum & Paulum, unde tres ordinariè differentia dicitur respectus ad genus nempe ad speciem & ad speciem inferiora, unde quaeritur in praesenti quaestione, per quem nam respectum ex his tribus differentia constituitur in esse universalis, seu tertii praedicabilis? Circa quam materiam triplex est sententia;

Prima est Cajetani, Toleti, Scoti, &c. qui dicunt quod differentia in esse universalis, seu tertii praedicabilis constituitur per ordinem ad speciem.

Secunda Sententia asserit quod constituitur in esse universalis per ordinem ad propria inferiora, non verò in ordine ad inferiora speciei, hoc est, quod differentia, verbi gratia rationale constituitur in esse universalis prout dicitur ordinem ad hoc & illud rationale, non verò prout dicitur ordinem ad inferiora speciei verbi gratia Petrum & Paulum: hanc sententiam ex Suarez referunt absque authoribus Complutensibus.

Tertia est communis: dicens, differentiam constitui in esse tertii universalis per ordinem ad inferiora speciei: quam etiam inferius amplectitur. Interim

Dico I. Differentia in esse tertii universalis

non constituitur per ordinem ad speciem. Est Contra primam Sent. & Probatur: Universale respectu quorum, seu in ordine ad quae constituitur in esse universalis, debet respectu eorum esse superior, sed differentia respectu speciei non est superior, ergo respectu illius non erit & non constituetur in esse universalis, major patet ex ratione universalis ut sic: quia universale est illud, quod dicitur ordinem ad plura quae sub eo continentur, probatur minor, quia differentia aequè late patet sicut species & e contra, ergo, probatur ante. Quia omnis homo est rationalis & omne rationale (loquor de rationali quod est constitutum speciei specialissimae, scilicet humanae) est homo, ergo aequè late patent, consequentia probatur, quia quae se per modum superioris & inferioris habent, non convertuntur in subsistenti consequentia, prout hic contingit.

Dices. Speciem habere virtutem pluralitatem, quatenus continet sub se inferiora, ideoque praedicationem de specie aequivalere pluribus praedicationibus de individuis, si species est ultima. Contra, Quia universale ut sic ut sit & fiat universale, debet habere formalitatem

F. Amandi Hermann Logica.

plura, vel actu, vel potentia, juxta supra dicta, Alioquin si sufficeret ad universale ut virtualiter tantum habeat plura, dici potest, quod differentia respectu ejus sit etiam tantum virtualiter universalis, non autem formaliter & actualiter: quia qualis est multitudo, talis est universalitas ipsam multitudinem respiciens, ergo si multitudo sit tantum virtualis, universale quoque erit tantum virtuale, quod tamen admittendum non est, cum differentia sit unum ex quinque; formalibus universalibus, & praedicabilibus in communi sententia, ita ut etiam dubitetur an non duplex universale fundare possit veluti genus, & species duo constituunt praedicabilia.

Dico 2. Differentia non constituitur in esse

tertii universalis in ordine ad sua inferiora. Hae est contra secundam sententiam. Probatur. Differentia in quantum est unum ex quinque; universalibus debet praedicari de suis inferioribus in quale quid incompletè, sed differentia respectu hujus & illius differentiae sub se contentae non praedicatur in quale quid incompletè, ergo respectu hujus & illius non poterit esse unum ex quinque; universalibus distinctum ab aliis quatuor; major est omnium, minor, de qua sola est difficultas probatur: Rationale verbi gratia respectu hujus & illius rationalis non praedicatur in quale, quia non potest quis respondere interroganti quale est rationale per quale, sed bene per quid, nam si quaeratur à me aliquis, quale est rationale? non possum dicere, est rationale, sed si à me quaeratur, quid est rationale? possum dicere, est rationale, per quod ulterius patet, quod nec incompletè etiam praedicetur, quia haec est completissima praedictio rationale est rationale, & est etiam in quid, siquidem praedicatum dicit totam essentiam subjecti? Unde praedictio quae praedicatur differentia de suis inferioribus propriis, est praedictio universalis secundi, seu speciei: quia modum secundi universalis quoad praedicationem servat: ut patet.

Dico 3. Differentia constituitur in ratione

universalis tertii per ordinem ad inferiora speciei, quam constituit. Hae est communissima, & Probatur: Differentia constituitur in esse universalis per ordinem ad plura de quibus praedicari potest in quale quid, sed ad nulla alia plura dicitur ordinem de quibus praedicari possit in quale quid, nisi per ordinem ad inferiora speciei, ergo per ordinem hunc constituetur in esse universalis, major patet, minor probatur: quia non dicit talem ordinem ad genus, nec ad speciem, nec etiam ad propria sua inferiora, ut patet ex dictis: ergo restat quod constituitur in esse universalis ad inferiora speciei, siquidem ad illa dicit respectum & praedicatur de illis in quale quid, nam si à me quaeratur qualis sit Petrus? bene respondeo, quod sit universalis. Sed in

Contra Arguitur? Differentia praedicatur de

specie, sed non ut singulare, ergo ut universale, ergo per ordinem ad speciem constituetur in esse universalis, probatur ma. quia vera est praedictio, homo est rationalis. R. concessa ma. & min. distinguendo consequens, ergo ut universale formaliter sumptum nego consequentiam,

IV.

Nec per ordinem ad sua inferiora.

V.

Sed per ordinem ad inferiora speciei.

VI.

tiam, materialiter sumptum, concedo consequentiam. Itaque sicut species si comparatur ad genus prædicatur ut universale, non formaliter: quia tale constituitur per respectum ad plura, sed fundamentaliter & materialiter; sic prædicatio ista homo est rationalis est quidem bona prædicatio, sed prædicatio topici de subiecto communi, cum quo recipitur, & tales prædicationes à quibusdam vocantur tertii, vel quarti prædicati.

Inflatur. Ut aliquid prædicetur ut universale formaliter, debet prædicari de pluribus immediate, sed differentia de specie tantum & non de inferioribus speciei prædicatur immediate, ergo per ordinem ad speciem & non per ordinem ad inferiora speciei, differentia fundabit universale tertium, probatur minor; Quia ideo Petrus dicitur rationalis, quia homo inclusus est rationalis, ergo. R. negando ma. Quia non est necessarium quod universale prædicetur immediate de suis inferioribus, quia etiam genus respectu inferiorum, retinet universalitatem, & tamen de individuis non prædicatur immediate; Unde advertendum non quancumque prædicationem constituere rationem universalitatis tantum, sed illam tantum, quæ est de suis inferioribus; unde quamvis Petrus & Paulus sint rationales, quia sunt homines, tamen rationale non est universale, quia respicit speciem videlicet hominem, quia rationale respectu hominis non est superius, seu magis late patens, sed quia respicit Petrum & Paulum.

QUÆSTIO III.

Quotuplex sit Differentia, & an illa quæ communiter assignatur sit adæquata?

I.
Differentia
triplex est.

Hic examinabo divisionem realem, & non intentionalem differentiarum, quia sine omni opere intellectus reperiuntur plures formalitates, per quas res differre dicuntur; Itaque differentia realis communiter circumfertur trimembris, scilicet *communis, propria, & propriissima*; nam cum differentia secundum Porphyrium sit illa formalitas, quæ facit unum ab alio differre, & id contingat tripliciter: nempe essentialiter, accidentaliter inseparabiliter, & accidentaliter separabiliter: totuplex erit etiam differentia: hinc *communis est accidens separabiliter faciens differre*, quæ differentia quintum prædicabile constituit, de qua etiam agam disputatione ultima agendo de Accidente. *Differentia propria est accidens inseparabile, quæ una res differre ab alia non quidem per modum essentia, nec per modum accidentis, sed per modum proprietatis*, & hanc differentiam explicabo disputatione sequenti. Differentia denique propriissima est, quæ facit rem essentialiter differre ab alia: talis est rationalitas, quæ duplex est, infima scilicet & subalterna, de quibus in hac disputatione egi; Hinc in hac questione quaeretur in primis, an differentiarum divisio trimembris supra enumerata sit adæquata, & univoca? quantum ad primum R. &

II.
Illa divisio
est bona.

Dico I. *Divisio differentiarum in communem, propriam, & propriissimam est adæquata.* Ita Pontius, Maltrius & communior, Prob. Illa est bona divisio cuius membra dividenda nec excedunt divisum, nec e contra divisum excedit

membra dividenda, sed hæc est talis, ergo: quia membra dividenda continentur sub divisio, & divisum non continet aliud quam membra dividenda, ergo: probatur ant. quod divisum non contineat aliud quam illa membra dividenda; Quia nulla res potest ab alia differre nisi mediante aliqua re separabili, vel mediante aliqua re inseparabili, si mediante re separabili, tunc ipsius differentia est communis, si mediante re inseparabili, tunc, vel mediante aliqua re quæ est de essentia ipsius, & sic est differentia propriissima, vel mediante aliqua re quæ non est de essentia ipsius, & sic differentia ejus erit propria, ergo nihil aliud continetur sub divisio, adeoque divisio erit adæquata, quia non potest dari aliqua differentia alicujus, quæ non sit, vel communis, aut propria, vel propriissima &c. Sed Incontra.

Arguitur; Differentia individualis, seu hæcitas ad nullam differentiam ex tribus assignatis reducit, ergo divisio non est adæquata, ant. probatur, quia non reducit ad communem, quia non est separabilis ab individuo, nec reducit ad propriam, cum non conveniat accidentaliter ipsi, nec ad propriissimam, cum non faciat differre essentialiter, ergo divisio non est adæquata. R. I. differentiam individualem posse reduci ad differentiam propriam, & facere differre accidentaliter, non accidentalitate prædicamentali, quia est gradus substantialis penetrans per realem identitatem totam substantiam ac essentiam rei, cujus est ultima determinatio, sed accidentalitate prædicabili quatenus differre facit individua, non specificè sed individualiter & citra essentiam. R. 2. Cum communi non esse intentionem Porphyrii sub hac divisione comprehendere differentiam individualem, quia ille solum agere intendebat de differentis quæ possunt universalitatem fundare, & de pluribus prædicari, differentia autem individualis cum hoc præstare non possit, ab assignata divisione excluditur.

Inflatur; Propria passio, verbi gratia risibilitas est differentia, facit enim unum ab alio differre, sed hæc non continetur sub hac divisione, ergo non est bene assignata adhuc. R. negando mi. quia est differentia propria, & ad illam etiam risibilitas proprie spectat.

Urgetur. Porphyrius dicit differentiam propriam suscipere magis & minus, sed propria passio non suscipit magis & minus, ergo non erit differentia propria, R. Porphyrium non voluisse omnem differentiam propriam suscipere magis & minus, sed tantum aliquas suscipere posse, & hoc patet inde, quia nec omnia accidentia sic suscipiunt, ut locus, figura, &c. & cum dixit esse inseparabilem per accidens, intelligit illam esse inseparabilem extra essentiam, quod proprie proprietatibus convenit. Quod si quaeras autem, ad quam differentiam reduci debeat genus, quod tam bene facit hominem, verbi gratia differre à lapide, sicut alia differentia faciunt differre ab aliis rebus, R. genus ad nullam differentiam reduci, quia illud non est differentia proprie dicta, de qua hic est sermo, sed valde improprie extendendo tam nomen, quam rationem differentie, unde quando facit differre hominem à lapide, non

III.
Argentes
sunt in
transum.

non facit per quale quod est differentiae proprium, sed in quid: quia animal non praedicatur in quale, sed in quid.

IV. **DICO 2.** *Divisio haec non est alicujus univoci in univocata: sed analogi, in analogata.* Ita Doctor ipse q. 23. universal. & probatur cum eodem ex I. d. 29. q. unica. Quia ei quod est simpliciter tale, & ei quod est secundum quid tale, nihil potest esse commune univocum, sed differentia essentialis facit simpliciter differre, sicut constituit rem in esse simpliciter, accidentalis verò facit tantum differre secundum quid, sicut hoc modo tantum rem in esse constituit, ergò in communi ratione differentiae convenire nequeunt univocè, sed tantum analogicè. Confirmatur, Quia differentia essentialis verè contrahit genus, & cum eo unum per se constituit, accidentalis verò minime, quod enim per eam perficitur & determinatur, habet se per modum subiecti, non verò generis, ergò. Confirmatur secundò Quia nec omnes differentiae propriissimae conveniunt in aliquo conceptu communi univoco ipsis, quod tamen requiritur, ergò, probatur ant. quia sunt primò diversae, ergò.

Dices. Differentiae conveniunt in conceptu univoco, quòd omnes faciant differre, ergò ab ipsis potest aliquis conceptus communis abstrahi: R. dist. ant. in aliquo conceptu abstracto determinato importante realitatem aliquam nego ant. in conceptu aliquo confuso & minus clarè cognito, sine importatione alicujus realitatis, concedo ant. & nego consequentiam. Itaq; quemadmodum dixi supra de differentijs individualibus, ita hic quoq; est dicendum.

QUAESTIO IV.

De Differentia propriissima primò intentionaliter sumpta.

Quoniam Porphyrius in suis supra re-
latis quatuor definitionibus differentiae primò intentionaliter sumplit, particularia ejus muna tetigit & explicuit, quae nonnullas involvunt difficultates: idèd abs renon erit, de hisdem numeribus aliquid agere, quoniam nullus pro eis congruentior locus assignari potest. Primum itaq; munus differentiae est *dividere genus*, quod munus Porphyrius insinuavit per definitionem tertiam, dum dixit eam esse quae dividit ea, quae sub eodem genere collocantur: hinc controversitur & quaeritur, quomodo differentia dividat genus? Secundum munus differentiae est *ut eum genere constituat speciem*, quod Porphyrius per primam definitionem declaravit, dum dixit differentiam esse, quae species excedit genus, vel abundat genere, ut alii legunt, quia ut notat Doctor q. 27. universalium, sensus est ejus, differentia est quae cum genere constituit speciem ita quod ibi ponatur species, ut correlativum differentiae in quantum species est constituta & differentia constitutiva. Imò per quintam definitionem veluti prioris declarativam magis lucidè explicavit. Tertium tandem munus est, *ut differentia essentialiter distinguat speciem, quam constituit, ab alia*, quod munus Porphyrius per quartam definitionem proponit, dum inquit esse illam, quae differunt essentialiter inter se
F. Amandi Hermann Logica.

singula, unde hic quaeritur, an differentia includat in se genus quod dividit, & differentiam superiorem cui subordinatur, verbi gratia numerum rationale in suo conceptu includat animal, vel sensibile, si namq; includit, non poterit dici ratio differendi magis quam conveniendi, quòd si verò non incluserit tunc erit vera ratio differendi & per quartam definitionem bene explicatur hoc differentiae munus, quae omnia sigillatim examinabo, & particularibus decidam conclusionibus, hoc praenotato quòd nullibi mentio aut intentio sit aliquid dicendi de differentia, prout secundae subjacet intentioni, sed de primò intentionaliter capta quare.

DICO I. *Genus consideratum in statu realitatis existentiae dividitur à differentia divisione reali, non quidem illud in partes scindendo, sed determinando illud, in statu vero existentiae objectivae non nisi per intellectum.* Haec est Scotistarum communiter; Procius intelligentia notandū ex supra dictis disp. I. Genus considerari posse dupliciter, primò in statu realitatis existentiae eo modo, quo nunc & defacto in speciebus dispersum est; secundò in statu existentiae objectivae eo modo, quo à nobis concipitur ut totum quoddam positivè indifferens ad sua inferiora, quae sub se continet, verbi gratia quo concipitur indifferens ad rationalitatem & irrationalitatem. Quo praemisso,

II. *Quomodo differentia dividat genus.*

Probatur prima pars Conclusionis. Quia contractio generis per differentias in illo statu non est aliud, quam divisio & multiplicatio ipsius naturae genericae praecedens abstractionem omnem intellectus, sed haec contractio est realis & à parte rei, ergò & divisio est realis, intellige bene ly realis, quia non est eo modo quo unum continuum, verbi gratia unum lignum dividitur in plures partes integrantes, quia animalitas verbi gratia non habet rationem totius in ordine ad species à parte rei, sed potius partis materialis & contrahibilis, nec etiam dicitur dividi quasi una esset entitas realis ante adventum differentiae, & postea scindatur: & per ipsam amittit unitatem suam realem, quia non datur talis una natura in existens omnibus per indifferenciam; sed dicitur idèd dividi, quia una eademq; manens ita contrahitur per unam differentiam, ut distinctam ex principijs intrinsicis ei non repugnat contrahi per aliam, verbi gratia animalitas ex praecisa sua ratione tam bene per rationalitatem contrahitur, quam per brutalitatem.

Probatur etiam secunda pars.

Quia supponit naturam per intellectum abstractam, & consequenter supponit illam positivè unam per indifferenciam positivam, quatenus potens est proximè esse in inferioribus, sicq; per intellectum abstracta per eundem dividitur quatenus concipitur ut contrahibilis per differentias. Sed

DICES Contra primam partem: Tota essentia naturae, verbi gratia tota animalitas reperitur in homine, & etiam in equo, ergò non est divisa per differentias. R. quidquid sit de antecedente distinguendo consequens, non est divisa eo modo quo dividitur totum actuale, concedo
X 2

III.

concedo consequentiam, non est divisa Metaphysicè eo modo quo dividitur totum potentiale in suas partes subjectivas, nego consequentiam. Itaq; hoc nihil aliud est dicere, quàm quòd dentur plures nature animalis multiplicatae in speciebus, quæ omnes dicuntur una unitate indifferentiali, & hoc est quod communiter dicitur universale esse totum in quolibet inferiori totalitate essentiali, sed non totaliter, quia ab uno inferiori non desumitur totalitas ejus formalis: quia ut sit totum universale requiruntur inferiora multiplicata ad minus aptitudine. De secundo Differentiæ munere

IV.
Differentia
cum genere
verè compo-
nit speciem.

DICO 2. Differentia cum genere verè componit speciem Metaphysicè, non quidem ex re & re Physicè, sed ex realitate & realitate, ita quod non sit compositio mera rationis ex diversis conceptibus. Ita Scotus 2. d. 3. q. 16. & 1. d. 8. q. 3. Borgius, Lichetus, Zerbius, Fonseca, Molina & quotquot inter gradus Metaphysicos admittunt distinctionem formalem, Contra Nominales: qui sicut nulum admittunt universale, seu naturam communem, ita etiam omnem omnino compositionem negant, & Thomistas qui sicut non admittunt distinctionem formalem, & gradus Metaphysicos tantum distinguunt distinctione rationis ratiocinatae, ita etiam hic dicunt non esse aliam compositionem quàm rationis.

V.

Probatur Conclusio primò.

Ex omnibus illis principiis & rationibus, quibus probavi inter gradus Metaphysicos dari distinctionem formalem, ex quo sequitur: quòd si inter illos est aliqua distinctio, ergò etiam aliqua compositio, quia compositio dicitur esse distinctorum unio, ergò quæ ratione illa distinguuntur, eà etiam ratione componuntur.

VI.

Probatur Conclusio secundò.

Illà est vera compositio, quæ datur in aliis à Deo, ipsiq; & ejus summæ simplicitati repugnat, sed compositio Metaphysica est talis, ergò illa erit vera & aliquomodo realis, & non præcisè rationis: quia hæc non tollit simplicitatem à parte rei, Confirmatur hæc ratio: Quia ad salvandam compositionem Metaphysicam in natura creata, non sufficit ipsam esse resolvablem in conceptum proprium & communem cum fundamento in re ab intellectu inadæquatè concipiente; Quia tunc Deus etiam esset Metaphysicè compositus, cum etiam ipse resolvì possit ab intellectu sic concipiente in conceptum communem & proprium, quia etiam Deus convenit cum creaturis in gradibus transcendentalibus entis, substantiæ, spiritus, viventis, quæ similitudo poterit esse fundamentum abstractionis talis.

Probatur Conclusio tertio.

Ad compositionem realem, prout contra distinguitur à compositione rationis, duo requiruntur: nempe ut componentia, vel realiter distinguantur ut contingit in Physicis, vel saltem quòd illa non sint perfecte eadem inter se, quòd tunc contingit, quando illa non ex suis rationibus identificantur, sed tantum in quantum uniantur tertio, cui realiter sunt idem: deinde requiritur quòd una pars ex componentibus debeat habere rationem potentia, & al-

tera rationem actus, sed istas duas conditiones & requisita habent conceptus generis & differentia, ergò inter ipsa vera intercedit compositio: major patet: probatur mi. Quia licet isti duo gradus non distinguantur realiter, quòd requirit compositio Physica, tamen identitas eorum non est ex rationibus formalibus, sed tantum ratione illius tertii in quo uniantur & identificantur ita ut tantum sint eadem inter se quatenus sunt realiter identificata tertio illi, à quo si abstrahantur non manet sufficiens ratio identitatis, unde non valet dicere animalitas est rationalitas, sed bene in homine animal est rationale: Deinde habent etiam conditionem secundam, quia secundum Aristot. 7. Met. 42. & 43. ideò ex genere & differentia resultat species, per se una, quia gradus genericus habet rationem potentialis & contrahibilis: gradus autem differentialis rationem contrahentis & determinantis. Hæc pro duobus differentia muneribus explicandis dicta sufficiant ut ad tertium accedam & expediam, quamvis futius deberem: brevius facio, &

DICO 3. Genus non includit in conceptu suo formali differentiam inferiorem, nec etiam differentiam superior differentiam inferiorem. Hæc conclusio sicut & sequens deducuntur quoq; ex principiis de distinctione formali. Probatur tamen breviter; Quia potest quis habere perfectissimum conceptum generis & differentia superioris, verbi gratia animalis & sensitivitatibus nullo modo concipiendo rationalitatem, vel hominem, ergò nec genus, nec differentia superior includunt formaliter in suo conceptu inferiora: Consequentia patet: probatur aut perfectissimus conceptus animalis est, quòd sit substantia vivens, potens sentire, nec aliud requiritur ut concipiatur animal, sed talis conceptus habetur absq; eo, quòd concipiatur rationalitas: ergò &c.

DICO 4. Differentia inferior non includit in conceptu suo formali genus, aut differentiam superior. Hæc non modo est Doctoris, verum etiam ex Aristotele clarè deducitur 4. Top. cap. 2. & lib. 6. cap. 3. & 3. Met. 10. & lib. 11. cap. 1. in quibus locis diversissime docet genus non esse de essentia differentiarum, ergò sequitur inde; ergò differentia non includit in se genus, si enim sensibile esset de ratione rationalitatis, etiam animal erit de essentia ejus. Probatur Conclusio, vel rationalitas, vel includit solum animal formaliter, vel includit aliquid aliud præterea, si solum animal, ergò homo nõ distinguitur à bruto per rationalitatem, & brutum tam bene habebit rationalitatem, quàm homo; si aliquid ulterius: quæro, utrum illud quod ulterius dicit, includat animal formaliter, si sic, rursus quaerendum est aliquid includat ultra animal, & sic dabitur processus in infinitum; si non, tunc dabitur status in aliquo quòd non includit animal, & hoc vocatur differentia contractiva animalis & quòd dicitur non includere animal formaliter, quòd est intentum. Deinde sequitur quòd rationalitas esset animal formaliter, quia sic non esset differentia animalis, quia animal non est differentia sui ipsius, ergò non includit illa formaliter. Deniq;

Deniq; Quia per rationalitatem formalitèr consideratam intelligitur id, per quod præcisè & formalitèr distinguitur à bruto, & reperitur in homine, sed per nihil quod includit animal ut ipsum includit, distinguitur homo præcisè à bruto, quia animal reperitur in bruto, ergò rationalitas non includit formalitèr animal, aut differentiam superiorem. Sed contra Conclusionem

Opponitur. 1. *Authoritas Aristotelis* pluribus in locis 7. Met. cap. 43. ubi ad differentiam tria requirit: Primum quòd in definitione parium referat utrum omnes differentie superiores ponantur, vel solum ultima: quia ultima includit omnes. Secundum differentiam esse totam rei substantiam adeoq; si hæc ponitur alia superaddi nequeunt, quia alias committeretur negatio. Tertium quòd ad inventiendam aliquam differentiam ultimam alicujus speciei, debemus dividere superiorem per duas differentias oppositas. R. cum Doctore Aristotele ibi tantum assignare duplicem definiendi modum: per supremum scilicet genus, & omnes differentias, vel per proximam & ultimam differentiam, hic dicit quòd in definitione per genus proximum parium referat, licet non ponantur omnes alie differentie superiores: quia omnes includit genus proximum, non verò quòd differentia ultima eas includit, nisi solum materialitèr & identicè. Cum verò dicit differentiam esse totam speciei substantiam, intelligendus est Aristoteles, quòd sit completive substantia, quia complet & determinat eam in ultimo esse specifico, non verò quòd sit totalitèr essentia. Tertium quoq; intelligendum est non quòd verè differentia superior dividatur per differentias inferiores oppositas propriè & formalitèr, sed materialitèr tantum & identicè, ratione generis quòd constituit.

Arguitur 2. Rationalitas est substantia, ergò includit differentias superiores; probatur ant. quia non est accidens, ergò est substantia cum non detur medium. R. dist. ant. Est substantia identicè concedo, ant. formalitèr, nego ant. & similiter distinguo consequens, ergò includit identicè rationes superiores, concedo consequentiam; formalitèr nego consequentiam.

Infatur Hæc prædicatio est formalis & essentialis, ac per se; rationale est sensitivum, est animal, ergò & illa, ergò non identicè tan-

tum includit rationes superiores, sed etiam formalitèr, sed R. eodem modo quòd supra: scilicet illam prædicationem veram esse in sensu identico, non verò in formali, id est, secundum præcisam & formalem inclusionem unius in altero.

Urgetur. Sequeretur quòd illæ prædicationes essent prædicationes per accidens, sed hoc est falsum, ergò: probatur sequela, quia inter prædicationem per se & per accidens nulla alia mediat, sed dictæ prædicationes non sunt per se, ergò sunt & erunt prædicationes per accidens. R. dist. sequelam ma. sequeretur quòd illæ prædicationes quibus animal & sensitivum prædicatur de rationali formalitèr sumpto, per accidens accidentalitate prædicabilitatis, concedo sequelam, accidentalitate prædicamenti, nego sequelam. Itaq; ly accidens potest duplicitèr sumi, vel pro accidente prædicamentali, vel pro accidente prædicabili, si primò modo sumatur tunc per accidens genus prædicatur de differentia, quia est extra rationem illius, non verò si sumatur secundò modo, quia tunc spectant ad idem prædicamentum. Adhuc *Arriaga.*

Arguit. Etiam contra Conclusionem nostram, & pugnat esse argumentum insolubile. Non potest concipi rugibile formalitèr, quin concipiatur sensibile & vivens, ergò differentie superiores includuntur formalitèr in inferioribus: ant. probatur. Quia rugitus Leonis est quædam formalis sensatio & actus vitalis, ergò non potest intelligi, quin intelligatur vita & sensibilitas. R. negando ant. ad cujus probationem dist. ant. Rugitus Leonis ut est quidam effectus formalis procedens à ratione formali rugibilitatis, est formalitèr sensatio, nego ant. ut est effectus totius speciei adæquatè concedo ant. & nego consequentiam. Itaq; ex eo quòd rugitus non possit adæquatè intelligi sine sensatione, non plus inferitur, quam quòd sicut rugibile in concreto non potest intelligi sine sensibili, & rationale in concreto sine animali, sic rugitus in concreto importat etiam sensationem, cum rugitus non superaddat novam actionem supra sensationem, benè autem addat novam formalitatem à qua tanquam à principio formali procedat, hinc patet etiam ratio negatæ consequentiæ, quia relatio etiam non potest intelligi sine termino, & tamen terminus non includitur in ratione formali relationis.

XI. *Arguit Arriaga.*

DISPUTATIO V.

DE PROPRIO, QUARTO PRÆDICABILI.

QUÆSTIO I.

Quid sit Proprium, quartum Prædicabile.
Ante Resolutionem Notandum primò. Proprium duplicitèr sumi posse, primo modo prout opponitur illi quòd dicitur im-

proprium & metaphoricum, unde illud est, quòd alicui rei verè & absq; ulla metaphora convenit; secundo modo ut opponitur communi; & est illud, quòd ita convenit alicui rei, ut alteri convenire non possit, sic dicitur quòd definitio sit propria definito, hinc videtur im-

